

"Cum historia pro securitate!"

**SZEMERE BERTALAN
MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI
TUDOMÁNYOS TÁRSASÁG**

✉ : H-1037 Budapest, Haránt utca 12.

☎ : (+36/06-1) 250-6199 ; @ : paradi.jozsef@gmail.com

Web: <http://www.szbmrtt.atw.hu>

A körlevelek megtalálhatók a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság honlapján

Tárgy: Recenzió

**KÖRLEVÉL
(2017-227)**

Tisztelt Tagtársaim, Kedves Szimpatizánsok!
Ezúton tájékoztatlak Benneteket az alábbi kiadványról.

RECENZÍÓ

MARINOVICH Endre (szerk.): *Historia est lux veritatis. Szakály Sándor köszöntése 60. születésnapján.*

Budapest, 2016, Veritas - Magyar Napló. I.köt. 413 p., II.köt. 437 p., II.köt. 365 p.
HU-ISBN 978 615 54 6594 9.

A B/5 méretű kötetek kartonkötést kaptak. A I. kötet borítójának díszítő motívuma a Romfell-féle páncélautó, a II. kötet borítóján az ezstergomtábori I. páncélos hadosztály felsorakozott harcocsijai láthatók, a III. kötetet a Magyarországról kivonuló Szovjet Hadsereg T-64-es harckocsi oszlopáról készült felvétel díszíti. A három kötetbe szerkesztett tanulmányok 1215 oldalon csaknem 100 alkotó tollából származnak.

Az I. kötet elején — a címggyedívet követő tartalomjegyzék után — a szerkesztő előszava található, mely után a köszöntők következnek SEMJÉN Zsolt, RAMOSER Christoph és DOBOS László, valamint TAKÁCS Bence Ervin szerzőségével. Ezt követi 88 szerző tollából 88 tanulmány három kötetbe szerkesztve.

A I. kötetben szereplő 32 tanulmányt négy csoportba sorolták: az „Áttekintések” címszó alatt kilenc, a „Világtörténet” címszót követően hét, a „Magyar történelem a polgári kor előtt” című részben öt, „A »boldog békeidők« kora” című fejezetben hét, végül pedig *Az I. világháború időszaka*” című fejezet alatt öt tanulmány található.

A II. kötetben publikált 34 tanulmányt három csoportba osztották. „A forradalmak évei” című fejezetben négy, „A két világháború között” című fejezetben 18, végül pedig a „Magyarország területgyarapodásai. A II. évilágháború” című fejezetben 12 tanulmány jelent meg. (Számomra rejtély, hogy a szerkesztő miért a „területgyarapodás” terminológiát használta, hiszen az ünnepelt többször is helytelenítette ezt a terminus technicust, mivel nem arról volt szó, hogy a Magyar Királysághoz korábban nem tartozó területeket csatoltak, hanem arról, hogy az elcsatoltak egy részét visszacsatolták.

A III. kötetben közölt 22 tanulmányt két fejezetben jelentették meg. Az „1945 után” című fejezetben 17, „Az 1989/90. évi rendszerváltozástól napjainkig” című fejezetben pedig öt tanulmány található. A III. kötet végén szerepel az ünnepelt munkásságát méltató hat alkotás. Végül pedig a kötetet a „*Tabula Gratulatoria*” zárja, melyben 107 személy neve szerepel.

A tanulmányok témái szerteágazóak, mint ahogyan az ünnepelt munkássága is sokrétű. A tanulmányok témái oly mértékben eltérnek, hogy azok összehasonlítása lehetetlen. Nyilvánvalóan a sokféle szerző sokféle színvonalat és stílust képvisel. Közös azonban bennük, hogy hosszabb rövidebb ideig valamilyen formában mindannyian az ünnepelt szellemi alkotótársai voltak.

A kötetek bemutatására az ünnepelt születésnapjára az ünnepségén került sor a Magyar Honvédség Művelődési Házában a 1140 Budapest, Stefánia út 34. szám alatt. A rendezvény jó hangulatban, baráti légkörben valósult meg 2016. XI. 23-án, szerdán a délutáni órákban. A rendezvény egyedülállóan bizonyult abban a tekintetben, hogy az ünnepeltet egyszer már felköszöntötték a 60. születésnapja alkalmából, akkor azonban csupán — mivel a kötetek még nem készültek el — egy tanulmánycím jegyzéket olvastak fel. Az ünnepi kötetek bemutatására és az ünnepelt „igazi” felköszöntésére pedig a 2015. évi rendezvény után kerek egy évvel később került sor.

Az ünnepelt tudományos társaságunk alapításának éve óta — azaz 1990 óta — aktív tagja a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaságnak. Az öt köszöntő szerzők közül öt fő, a „*Tabula Gratulatoria*”-ban szereplők közül pedig három fő tudományos társaságunk tagja.

A III. kötetet az ünnepelt szerzőségével készült tudományos alkotások jegyzéke zárja. 35 év alatt az ünnepelt összesen 338 írásművet alkotott.

Összességében a magyar szellemi életet gyarapító alkotás keletkezett a három kötetes tanulmánygyűjtemény létrehozásával, melynek a megismerését mindenki számára jó szívvel ajánlhatom. Nincs ugyan tudomásom arról, hogy a három kötet bekerül-e a kereskedelmi forgalomba vagy sem, azonban azok az Országos Széchényi Könyvtár, az Országgyűlési Könyvtár és a Hadtörténeti Intézet és Múzeum Könyvtárának a polcain a 2017. évben előbb-utóbb minden bizonnyal már elérhetők lesznek.

Az érdeklődők számára ezúton ismertetem a három kötet tartalomjegyzékét.

I. KÖTET

Hőszó	13
KÖSZÖNTŐK	
SEMIÉN ZSOLT: Vértesszöke	17
CHRISTOPH RAMOSER: Grüßworte	21
DOBOS LÁSZLÓ: Összetartozunk	23
TAKÁCS BENCE ERVIN: Szakály Sándor köszöntése	25
ÁTTEKINTÉSEK	
VESZTRÉMY LÁSZLÓ: Dózsa-képek, Dózsa-évfordulók	29
HARASZTI GYÖRGY: „Magyar hősiességgel és zsidó hűséggel”. Néhány csetevonás a Magyar hadviselő zsidók aranyalbumának háttéréhez	41
ROMSICS IGNÁC: A XX. század arcai	51
FODOR PÁL: Három nemzedék – hét rendszer	63
ZINNER TIBOR: Adalékok a XX. századi magyar jogászokkal összefüggő humánpolitikához	67
BODA JÓZSEF: A különleges titkosszolgálati eszközök alkalmazásának fejlődése	79
FARKAS JUDIT ANTONIA: Szemlér Lőrinc könyv- és műgyűjteménye	95
UVÁRY GÁBOR: A magyarság történelmi traumáinak középiskolai oktatásában rejlő lehetőségek. Egy kutatási projekt tanulságai	109
	5

SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY KLÁRA: Honvédtisztképzés a Ludovika Akadémián	123
VILÁGTÖRTÉNET	
KERTÉSZ ISTVÁN: Politika és sportszerűség az antik olümpiai játékokon	137
RÉVÉSZ TAMÁS: Őrség a Karawankennél. Az 1918–1919-es karintiai Abwehrkampf megítélése az osztrák történetírásban	147
HOLLÓSI GÁBOR: Az 1920-as évek lengyel választójoga az egykorú magyar szakirodalom és választójog tükrében	159
FISCHER FERENC: Karl Pfeffer-Wildenbruch vezette német rendőrségi misszió titkos közreműködése a chilei csendőrség, a „Cuerpo de Carabineros” felállításában (1928–1929)	171
HORNYÁK ÁRPÁD: Törökország szerepe és céljai a Balkán Antantban magyar szemmel	185
TÖLL LÁSZLÓ: A rettenet fegyvere. A német lángszóró a nagy háborúban	193
SZILÁGYI ISTVÁN: Új militarizmus, modernizációs modellek és kivételes államok Latin-Amerikában	205
MAGYAR TÖRTÉNELEM A POLGÁRI KOR ELŐTT	
BALÁZS GÉZA: A törökvilág a magyar nyelvben	221
MARIANUCZ LÁSZLÓ: A Rákóczi-szabadságharc – porosz szemmel	227
MÉSZÁROS KÁLMÁN: A kormányzó szépapja. Horthy István erdélyi főpénztárnok, majd kancelláriai titkár II. Rákóczi Ferenc szolgálatában	237
HERMANN RÓBERT: Görgei és a Békepárt debreceni „tárgyalása” – avagy, miért maradt el a katonai diktatúra Magyarországon?	251

JÁVOR BÉLA:	
A tör	265
 A „BOLDOG BÉKEIDŐK” KORA	
KOZÁRI MONIKA:	
Trefort Ágoston történelemszemléletéről	271
SCHWARCZWÖLDER ÁDÁM:	
Perifériáról újra a centrumba.	
Széll Kálmán a politikában 1878 és 1892 között	283
ANKA LÁSZLÓ:	
Apponyi Albert és az 1889-es Nagy Véderővita	295
HALÁSZ IVÁN:	
Az 1918 előtti választások a korabeli szlovák szépirodalomban	305
KOVÁCS KÁLMÁN ÁRPÁD:	
Igazság, történelem, hatalom és a protestáns teológiai irányzatok a századfordulón	319
SALLAY GERGELY PÁL:	
Stockholmi talány	331
KILLYÉNI ANDRÁS:	
Somodi István, a magasugrás megújítója	337
 AZ I. VILÁGHÁBORÚ IDŐSZAKA	
TÓTH ISTVÁN:	
Olasz és szlovén ajkú osztrák állampolgárok Szegedre internálása 1915. május 31. – 1915. szeptember 10.	355
MAKKAI BÉLA:	
A magyar kormány titkos romániai nemzetvédelmi akciójának alakulása az első világháború időszakában	365
BALATON PETRA:	
Az agrártárca hegyvidéki akciója a nagy háború szolgálatában	377
BALLA TIBOR:	
Generálisok csukaszürkében. A magyar tábornoki elit az első világháborúban	389
TAKÁCS FERENC:	
Sportunk az első világháború alatt (1914–1918)	401

II. KÖTET

A FORRADALMAK ÉVEI

KENYERES ISTVÁN:

„A proletárdiktatúra alatt a régi okleveleknek nem volt értékük.”

Szapolyai János budai privilégiumlevelének eltűnése

a Fővárosi Levéltárból 1919-ben 15

MIKLÓS PÉTER:

Egyházi források Izsák és Orgovány történetéről (1919) 27

VIZI LÁSZLÓ TAMÁS:

Székesfehérvár és Fejér vármegye román megszállása 1919-ben 35

POLLMANN FERENC:

Breit József és az ő „vörös háborúja” 53

A KÉT HÁBORÚ KÖZÖTT

SIPOS JÓZSEF:

Bethlen 1922-es kampánya a külpolitikai kérdésekről 67

GULYÁS LÁSZLÓ:

Gömbös Gyula külpolitikájának formálódása 75

VONYÓ JÓZSEF:

Gömbös, a vezér. Kultuszteremtési kísérletek – életében és halála után 85

KOVÁCS DÁVID:

Révai József múltkonstrukciója a népfrempolitika

első szakaszában (1936–1939) 99

RÁCZ JÁNOS:

A kormányzót sértenetek nem kell féltenek jó lesz?

Adalékok a kormányzósértési eljárásokhoz 111

OROSZ LÁSZLÓ:

Adalékok a két világháború közötti erdélyi szász politikai gondolkodáshoz ... 123

SZÁVAI FERENC:

A két világháború közötti magyarországi németek szerepe

és helyzete az államigazgatásban 139

PAKSA RUDOLF:

A számontartott kisebbség. Antiszemita érvrendszerek

intézményesülése a Horthy-korban 153

BOTOS JÁNOS:	
A magyar zsidóság vagyonának sorsa a német birodalomban, a megszállt területen és a szövetséges államokban	165
ZACHAR PÉTER KRISZTIÁN:	
A hivatásrendi eszme a két világháború között Magyarországon	179
PARÁDI JÓZSEF:	
Csendőrök a magyar határon 1919–1945	191
SÁGVÁRI GYÖRGY:	
Miféle történeti forrás a csendőr Távbeszélgetések könyve?	205
LIGETI DÁVID ÁDÁM:	
Quieta non movere? Arz Artúr vezérezredes viharos nyugdíjas évei (1918–1935)	221
BONHARDT ATTILA:	
Egy rendvédelmi szerv mögé rejtett honvédségi alakulat rövid története	233
OLASZ LAJOS:	
Az Országos Légvédelmi Parancsnokság felállítása és kezdeti tevékenysége (1933–1935)	241
KINCSES KATALIN MÁRIA:	
Markó Árpád hadtörténész visszaemlékezése Rátz Jenő honvédelmi miniszterre	253
SZIKORA KATALIN:	
A „sportblokád” és a magyar sport. Nemzetközi kapcsolatok 1919–1924 között	265
SZABÓ LAJOS:	
A középiskolai testnevelés ügye és az 1921-es testnevelési törvény	271
MAGYARORSZÁG TERÜLETGYARAPODÁSAI. A II. VILÁGHÁBORÚ	
JANEK ISTVÁN:	
A szlovák–magyar „kis háború” nemzeti narratívái	287
KISS GÁBOR FERENC:	
Harcban született – a magyar királyi 24. gyalogezred a kárpátaljai hadművelet első szakaszában	299
ILLÉSFALVI PÉTER:	
A 24. határvadász-zászlóalj megalakulása és részvétele az 1939. évi kárpátaljai harcokban	311
DOMBRÁDY LÓRÁND:	
Werth és Bárdossy ellentétei a háborúba-lépésben	323

TARTALOM

SZABÓ PÉTER:	
Adalékok Stefán Valér magyar királyi vezérkari alezredes életéről, tevékenységéről és részletek háborús visszaemlékezéséből	337
JOÓ ANDRÁS:	
Fedőneve: Jázmin. Adalékok Hatz Ottó tevékenységének megítéléséhez	353
RESZEGI ZSOLT:	
Ejtőernyős leventék a források tükrében (1941–1943)	365
M. SZABÓ MIKLÓS:	
Egy egyedülálló hadinapló	379
SZÁMVÉBER NORBERT:	
Királytigrisek „Kis-Varsóban”. Német nehéz harcokcsik harci bevetése a budapesti Teleki László tér körzetében 1944. október 15–17. között	391
B. STENGE CSABA:	
„Lázadás” a 101. vadászrepülő-ezrednél 1945-ben	397
RAVASZ ISTVÁN:	
Az utolsóság elsősége. Adalékok a magyarországi harcok befejezéséhez – 1945. április	413
DEÁK ERNŐ:	
Török történelem. Peresztég a II. világháború idején és az azt követő években	425

III. KÖTET

1945 UTÁN

SÁRINGER JÁNOS:	
Gondolatok Magyarország nemzetközi kapcsolatairól 1945 és 1956 között . . .	15
BANK BARBARA:	
A „Szügyi memorandum”	21
GECSÉNYI LAJOS:	
Az emigráció kísérlete a múltértékelésre. Az Eckhardt-ügy	51
BOGNÁR ZALÁN:	
Dél-Dunántúl lakosságának deportálása német származás indokával szovjetunióbeli kényszermunkára	65
STARK TAMÁS:	
Sváb sors Magyarországon	77

CSAPODY MIKLÓS:	
A „szent ember” és a tanítvány. Bálint Sándor és Ortutay Gyula évtizedei	105
VINCZE GÁBOR:	
Kérdőjelek. A dél-alföldi Fehér Gárda Mozgalom első korszaka	115
KISS DÁVID:	
Oltványi László forradalom előtti pere(i), avagy macskakövek az '56-hoz vezető úton	133
MÜLLER ROLF:	
Az ördög a részletekben rejlik. A kommunista diktatúra erőszak történetének dokumentumai	145
PALASIK MÁRIA:	
Egy elfelejtett demokrata: Kovács Béla elhurcolása	155
SOÓS VIKTOR ATTILA:	
Egy pap a Katonapolitikai Osztály, majd az ÁVH markában. Tóth György szombathelyi egyházmegyes pap bebörtönzése és internálása egy „elmaradt feljelentés” miatt	169
OKVÁTH IMRE:	
A 2. vkf. osztály munkatársai a katpolon	185
DÁVID FERENC:	
A magyar katonai elhárítás 1945-ös megszervezésének alapjai	197
SIMÁNDI IRÉN:	
Az osztrák államszerződés propagandája a Magyar Rádióban (1955)	211
TURBUCZ DÁVID:	
A Horthy-kép a Népszabadság hasábjain (1956–1989)	219
BERKI IMRE:	
A Határőrség Zenekara	229
TÓTH ESZTER ZSÓFIA:	
Bukszár Tibor halála	235
AZ 1989/90. ÉVI RENDSZERVÁLTÁSTÓL NAPJAINKIG	
BÁBA IVÁN:	
A kommunizmus bukása. Rendszerváltoztatás Közép-Európában 1989–1990-ben	255
MARINOVICH ENDRE:	
Huszonöt évvel ezelőtt alakított kormányt Antall József	273
MIKÓ ZSUZSANNA:	
A kárpótlási iratok történeti forrásértéke	281

TARTALOM

MARUZS ROLAND:

- Jeltelen sírban a Kárpátok földjében. Ágner Gyula főhadnagy
maradványainak megtalálása, exhumálása és beazonosítása 291

MONOK ISTVÁN:

- A Nemzetközi Magyarástudományi Társaság változó szerepei 301

SZAKÁLY SÁNDOR MUNKÁSSÁGA

TÖMÖSVÁRY ZSIGMOND:

- Szakály Sándor szerepe az önálló magyar katonai felderítés/hírszerzés
története fehér foltjainak csökkentésében – az én olvasatomban 309

JAKABHÁZYNÉ MEZŐ MÁRIA:

- Harminc év az olimpiai mozgalom szolgálatában 317

DIENES-OEHM DÁVID:

- Tényes kérdések 323

OSZLÁNSZKI TAMÁS TIBOR:

- Történelem, történész – nyilvánosság, írás, média 329

FODOR LAJOS:

- Gondolatok „A 2. vkf. osztály” című könyvről 341

ANDAHÁZY SZEGHY VIKTOR:

- Szakály Sándor bibliográfiája 345

- Tabula Gratulatoria 367

A magyar tudóstársadalom szívet melengető rendezvényén került sor a három kötet bemutatására amikor az ünnepelt kutatótársai bajtársi szeretettel ajánlották dr. SZAKÁLY Sándor prof. születésnapjának tiszteletére szellemi alkotómunkájuk gyümölcseit.

Nemzeti Rendvédelem-történetünk művelése érdekében kifejtett tevékenységekhez további eredményeket kívánok!

Budapest, 2017. I. 2.

Dr. PARÁDI József
a társaság elnöke